

A Magyar Köztársaság Nevében!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2010. év november hó 9. napján tartott harmadfokú nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A közösség elleni izgatás büntette miatt a vádlott ellen indított büntetőügyben a Katonai Fellebbviteli Főügyészség által benyújtott másodfellebbezést elbírálv a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.21/2010/4. számú ítéletét helybenhagyja.

I n d o k o l á s:

A Fővárosi Bíróság Katonai Tanácsa a 2009. november 17-én kihirdetett Kb.II.154/2009/9. számú ítéletével a vádlottat bűnösnek mondta ki a Btk. 269. §-ának (b) pontja szerinti közösség elleni izgatás büntetében. Ezért 180 napi tétel - napi tételenként 500 Ft - pénzbüntetésre és lefokozásra ítélte, egyben rendelkezett a pénzbüntetés meg nem fizetés esetén szabadságvesztésre történő átváltoztatásáról is.

Az első fokú bíróság által megállapított tényállás lényege szerint a vádlott 1997. november 3-tól 2009. augusztus 15-ig - szolgálati viszonyának méltatlanság miatt történt megszüntetéséig - szerződéses katonai szolgálatot teljesített az MH Sz. alakulat állományában. Szolgálati feladatait, rajparancsnok-helyettesi beosztását kifogástalanul, jó szinten látta el.

A vádlott, még szerződéses katonai szolgálatának ideje alatt, 2009. április végén az Internetről letöltötte a Csendőrségi Lapok X. évfolyamának 11. számában, 1916. április 10-én „A cigánykérdés hazánkban” címmel megjelent, H. J. dr. ny. járásbíró által írt cikket.

A szerző az 1916-ban írt cikkben a cigányságról, mint etnikai népcsoportról negatív tényeket állít, őket a társadalom testén élősködő - („a társadalom élő testén évszázadok óta rágódó fekély,

nyitott seb")-, az állami hatalmon és törvényen kívül, sajátos babonás hitvilág által szabályozott normák között élő, kizárólag annak engedelmeskedő népcsoportként jellemzi.

A cigányokat bűnözőként említi, akik vándoréletet élnek, kivonják magukat az anyakönyvezés, a közterhek (adófizetés, katonai kötelezettség) viselése alól. Nem ismerik a tulajdon sérthetetlenségét, a házasság jogintézményét, a rendszeres és állandó munka szükségességét és „szükségleteiket majdnem kivétel nélkül büntetendő cselekményekkel, lopással, csalással, rablással, jóslással, kuruzslással, orvvadászattal, mezőrendőri kihágással szerzik be. Ha a körülmények úgy kívánják, úgy gyűjtogatástól, emberöléstől, gyermekrablástól sem riadnak vissza."

A cigánykérdés „megoldására" a cigány kisebbség, mint etnikai népcsoport tagjai ellen gyűlöletre uszító kijelentéssel tesz javaslatot: „Évszázadok óta vajúdó, de még mindimáig is megoldatlan probléma, az ún. cigánykérdés és valóban bűn a társadalom ellen, ha ezt az egyre jobban elmérgesedő rákfenét kivágni, orvosolni meg nem kíséreljük." A cigánykérdés megoldatlanságára, társadalmi integrációjának eleve reménytelen, kudarcra ítélt voltára példaként említi J. főhercegnek -aki a cigány nyelv és szokások kiváló ismerője volt, a cigány nyelvről külön könyvet, nyelvtant írt - a cigányok A-i birtokán történő letelepítésére irányuló sikertelen kísérletét.

A vádlott 2009. április 27-én az előzőekben említett újságcikket kifüggesztette az alakulat 3. gyorsreagálású századának körletszintjén található faliújságra. Levételéig, május 11-ig az alegység állományába tartozók közül mintegy 10 fő a cikket elolvasta, illetve az alegység személyi állományából mintegy 40 főnek az ugyanitt tartott reggeli sorakozók idején lehetősége nyílt arra, hogy azt elolvassa.

A vádlott azon magatartása, hogy a cigányság ellen gyűlöletre uszító cikket az alakulat faliújságára kifüggesztette, alkalmas volt arra, hogy a cigányság, mint etnikai népcsoport ellen az alakulat állományán belül gyűlöletet szítson, különös tekintettel arra, hogy ott cigány származású katonák is teljesítettek szolgálatot.

A bíróság a bűnösség megállapítását és a cselekmény közösség elleni izgatás büntettként minősítését az Alkotmánybíróság gyakorlatát és az ítélkezési gyakorlatot áttekintve lényegében az alábbiakkal indokolta.

A véleménynyilvánítás szabadságának körébe eső nyilatkozatoknak és a büntetendő gyűlöletre uszításnak az elhatárolásához adott alkotmánybírósági iránymutatásnak, a 30/1992. (V.26.) számú AB

határozatban kifejtetteknek megfelelően, az Alkotmány 61. § (1) bekezdésére és a Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmányának rendelkezéseire figyelemmel a vélemény mindaddig szabadon kinyilvánítható, amíg az nem csap át gyűlöletre uszításba.

A gyűlölet olyan negatív, erős ellenszenvet magába sűrítő, heves, ellenséges érzelem, amely nélkülözi a józan megfontolást és a tények, érvek ütköztetésére, tárgyilagos mérlegelésére képtelenül, izzó indulati, érzelmi töltéssel fordul tárgyával szemben.

A Btk. 269. § nem egyszerűen a gyűlöletkeltést, a gyűlölet felébresztését rendeli büntetni, hanem a gyűlöletre uszítást, amely - túl azon, hogy durva visszaélés a véleménynyilvánítás szabadságával - nem más, mint az erőszak érzelmi előkészítése.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. Megvalósulásához elegendő, hogy az elkövető tudatában legyen annak, a nagy nyilvánosság előtt tett megnyilvánulásai a védett csoportok valamelyike ellen irányulnak, gyűlölet felkeltésére alkalmasak és ezen magatartásának vagy az a célja, hogy gyűlöletet szítson, vagy előre látja, hogy gyűlölet alakulhat ki, és e körülménybe belenyugszik.

A bűncselekmény elkövetésének helye és módja a nagy nyilvánosság előtti elkövetés. A cikknek a század körletszintjén történt elhelyezésével mintegy 40 fő számára lehetővé vált, hogy az abban foglaltakat megismerje.

Az adott esetben a cikk önmagában alkalmas volt arra, hogy a cigány etnikummal szemben gyűlöletet keltsen (a cigányokat bűnözőként említi, akik a szükségleteik kielégítése érdekében a legsúlyosabb bűncselekmény elkövetésétől sem riadnak vissza) másfelől a cigánykérdés, mint a társadalom testén megjelenő rákfene orvoslására tett javaslat nem más, mint a cigányság ezen körének likvidálása. Ezen cikknek a faliújságon történő elhelyezésével a vádlott belenyugodott abba, hogy a cikk olvasóiban, mintegy 40 főben ilyen, nem átgondolt, indulatból, primer ösztönökből fakadó ellenséges érzelmi megnyilvánulások alakulhatnak ki

Az elsőfokú ítélet ellen a katonai ügyész a büntetés súlyosítása, végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett börtönbüntetés - és lefokozás - érdekében, míg a vádlott és védője felmentés végett jelentett be fellebbezést.

A Katonai Fellebbviteli Ügyészség az ügyészi fellebbezést indokai alapján fenntartotta.

A Fővárosi Ítéltábla a 2010. június 18-án kihirdetett 6.Kbf.21/2009/4. számú ítéletével a vádlottat a közösség elleni

izgatás büntette /Btk. 269. § b) pont/ miatt emelt vád alól felmentette.

A Be. 352.§-ának (1) bekezdése alapján a tényállásba nem tartozó - és a később kifejtettek szerint egyébként is helytelen - jogi következtetésnek találta, ezért az első fokú ítélet 3. oldalának utolsó bekezdéséből mellőzte, hogy a kérdéses cikk a cigányság ellen gyűlöletre uszított, illetve, hogy a cikk alkalmas volt arra, a cigányság mint etnikai népcsoport ellen az alakulat állományán belül gyűlöletet szítson.

A felmentéshez vezető jogi álláspontját a következőkkel indokolta.

Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában helyesen utalt a Btk. 269. § b) pontjába ütköző közösség elleni izgatás büntette jogi megítélésénél nélkülözhetetlen jogforrásokra, köztük az Alkotmányra, a Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmányára, az Alkotmánybíróság 30/1992. (V.26.) AB számú határozatára. Az általa megállapított történeti tényállás azonban - figyelemmel az előbb írt jogforrásokra és az irányadó bírói gyakorlatra - nem alkalmas közösség elleni izgatás büntettének megállapítására.

Az Alkotmánybíróság a 30/1992. (V.26.) AB számú határozatának V/2. pontjában adott iránymutatást arra, mit kell az e bűncselekmény elkövetési magatartását képező gyűlöletre uszításon érteni. Figyelembe véve a jogtörténeti előzményeket, megvizsgálva a Kúria iránymutató gyakorlatát, az Alkotmánybíróság azt rögzítette, „olyan magatartások értendők ide, amelyek alkalmasak arra, hogy az emberek nagyobb tömegében a szenvedélyeket oly magas fokra lobbantsák, amelyből gyűlölet keletkezvén, a társadalmi rend- és béke megzavarására vezethet”. Ennek az iránymutatásnak mentén a bírói gyakorlat - melyet tükröznek az EBH 1999/6., illetve a BH 2005/46. számon közzétett döntések - gyűlöletre uszítás alatt feszültséget gerjesztő, lázongó magatartást ért, amely alkalmas arra, hogy az emberek nagyobb tömegében a szenvedélyeket oly mértékben szítsa fel, amely tevékeny gyűlölet kiváltására és ezzel a társadalmi rend- és béke, a harmonikus és toleráns emberi kapcsolatok megzavarásához vezethet. A kialakult veszélyhelyzetnek azonban konkrétan kell lennie. Mindez a veszély, a sérelem bekövetkezésének reális lehetőségét jelenti, vagyis olyan helyzet fennállását, amikor a folyamat a sérelem bekövetkezése irányába ható továbbfejlődésének lehetőségével számolni kell (BH. 2005/46. szám).

A vádlott cselekménye önmagában nem volt alkalmas arra, hogy az előbbiekben írt hatást kiváltsa, ezért nem jelentette a közösség elleni izgatás elkövetési magatartásának a kifejtését.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a cikk faliújságra való kifüggesztésével a vádlott cselekményét nagy nyilvánosság előtt követte el.

Tévedett azonban akkor, amikor mindezt úgy értékelte, hogy ezzel a vádlott a cigány nemzetiség ellen gyűlöletre uszított. A vádlottnak ugyanis cselekményének elkövetésekor nem kellett azzal számolnia, hogy az általa felgerjesztett indulatok hatására konkrét veszély keletkezik. A bizonyítási eljárás adatai nem támasztják alá azt a következtetést sem, hogy az adott közegben bármiféle indulat keletkezett volna azoknak a körében, akik a cikk tartalmát megismerték.

Az ítélőtábla álláspontja szerint egy 1916-ban írt cikk önmagában való megismerése, még ha abban vitatható megállapítások is vannak, az ahhoz fűzött jelenkori kommentár nélkül - objektíve sem volt erre alkalmas. Az előzőekre figyelemmel - törvényi tényállási elem hiányában - a másodfokú bíróság a vádlottat az ellene a Btk.269.§ b) pontjába ütköző közösség elleni izgatás büntette miatt emelt vád alól a Be.6.§ (3) bekezdés a) pontjára figyelemmel a Be.331.§ (1) bekezdése alapján, bűncselekmény hiányában felmentette. Ugyanakkor megjegyezte, hogy a vádlott magatartása a katonai életviszonyok között kifejezetten helytelen volt, amely azonban legfeljebb fegyelmi eljárást vonhatott volna maga után.

A másodfokú ítélet ellen a Katonai Fellebbviteli Ügyészség a vádlott bűnösségének megállapítása, vele szemben pénzbüntetés és lefokozás mellékbüntetés alkalmazása érdekében jelentett be fellebbezést.

Az indokolása szerint a Fővárosi Ítélőtábla Katonai Tanácsa az irányadó, helyesbített tényállásból anyagi jogszabályt sértő, helytelen következtetést vont le, ezért tévesen mentette fel a vádlottat a közösség elleni izgatás büntette miatt emelt vád alól.

Az említett cikk kihelyezésével a vádlott az alábbiak szerint a cigány etnikai csoport ellen gyűlöletre uszított.

Az Alkotmánybíróság 30/1992. (V.26.) AB határozata a IV/5. pontban kifejti, hogy aki uszít, az valamely személy, csoport ellen ellenséges magatartásra biztat, ingerel, lázít.

A Btk. Kommentár szerint a gyűlölet olyan negatív, erős ellenszenvet magába sűrítő, heves, ellenséges érzelem, amely nélkülözi a józan megfontolást, és a tények, érvek ütköztetésére, tárgyilagos mérlegelésére képtelenül, izzó indulati, érzelmi töltéssel fordul tárgyával szemben.

A közösség elleni izgatás veszélyeztető bűncselekmény, amelynek törvényi tényállása célzatot, egyenes szándékot nem követel meg. A cselekmény megvalósulásához az is elegendő, ha az elkövető tudatában van annak, miszerint sokak előtt tett megnyilvánulása a gyűlölet szítására alkalmas, és ebbe a lehetséges következménybe belenyugszik.

A nagy nyilvánosság előtt megvalósítást pedig megalapozza annak a reális lehetősége, hogy arról nagyobb számú személy szerezhessen tudomást.

Mindezek alapján az említett újságcikk nyilvános helyen kifüggesztése, tartalma miatt, amely magába foglalta a cigányság likvidálását is, önmagában alkalmas volt a cigány etnikum ellen a gyűlölet szítására, mivel e népcsoport ellen ellenséges, erőszakos magatartásra biztatott, ingerelt.

A leírtak alapján a vádlott cselekményével megvalósította a Btk. 269. § b) pontjába ütköző közösség elleni izgatás büntettét. Amiatt vele szemben - az első- és másodfokú katonai büntetőeljárásban feltárt bűnösségi körülményekre figyelemmel - a Btk. 37. §-ában írt büntetési célokat, különösen az általános megelőzés céljait pénzbüntetés kiszabása, valamint a Btk. 131. §-a alapján lefokozás alkalmazása szolgálja megfelelően.

A Katonai Főügyészség Bf.VI.471/2010. számú átiratában és képviselője a nyilvános ülésen a katonai ügyészi fellebbezést, annak indokaival egyetértve fenntartotta, és a fellebbezés irányának megfelelően indítványozta a másodfokú bíróság ítéletének megváltoztatását.

A nyilvános ülésen a vádlott és védője a felmentő ítélet indokai alapján történő helybenhagyását kérte.

A bűnösség körében hozott eltérő döntések folytán az ügyben helye van a harmadfokú eljárásnak.

A Legfelsőbb Bíróság a fellebbezéssel megtámadott másodfokú ítéletet, és az azt megelőző első- és másodfokú eljárást a Be. 387. §-ának megfelelően vonta felülbírálata körébe. Ennek eredményeképpen megállapította, hogy lényeges eljárási szabálysértés - különösen olyan, amely a harmadfokú eljárásban a Be. 399. §-a szerinti hatályon kívül helyezést indokolná - nem történt.

A Fővárosi Bíróság Katonai Tanácsa az ügyet megfelelően felderítette. A kellően feltárt bizonyítékokat egyenként és összességében hiánytalanul értékelési körébe vonta. A tényállást a

bizonyítékok tartalmával összhangban, iratszerűen és hiánytalanul állapította meg.

E tényállás az abba nem tartozó jogi következtetéseknek az indokolt kirekesztésével- a másodfokú bíróság általi, illetve a harmadfokú felülbírálat során egyaránt irányadó volt.

Az ekként irányadó tényállás alapulvétele mellett a Legfelsőbb Bíróság az ügyészi másodfellebbezést nem találta alaposnak.

Az ítéletábra az Alkotmánybíróság iránymutatásainak, és az azok alapulvételével kialakított bírói gyakorlatnak megfelelően helyezkedett arra a jogi álláspontra, hogy a vádlott cselekménye a közösség elleni izgatás büntette tekintetében tényállásszerűnek nem tekinthető.

A másodfokú bíróság által kifejtett jogi indokokat mindenben osztva, a Legfelsőbb Bíróság a következőket emeli ki:

A Btk. 269. §-ának b) pontja szerinti közösség elleni izgatás büntettét az követi el „aki nagy nyilvánosság előtt a magyar nemzet, valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoport, vagy a lakosság egyes csoportjai ellen gyűlöletre uszít”.

Az ítéletábra katonai tanácsa helytállóan hivatkozott a gyűlöletre uszítás, mint tényállási elem fogalmának alkotmányos értelmezésével kapcsolatban az Alkotmánybíróság 30/1992. (V.26) AB. számú határozatának V/2. pontjában adott iránymutatásra. Ugyanakkor a Legfelsőbb Bíróság kiemeli, hogy az e pontban adott iránymutatás arra is kiterjed, miszerint a társadalmi rend és béke, - a Btk. szóhasználatával a köznyugalom - ilyen megzavarása mögött ott van nagyszámú egyéni jog megsértésének veszélye is: a csoport ellen felszított indulat fenyegeti a csoporthoz tartozók becsületét, méltóságát, (szélsőséges esetben életét) megfélemlítéssel korlátozza őket más jogaik gyakorlásában is (köztük a szabad véleménynyilvánításban). Az adott törvényi tényállásban foglalt gyűlöletre uszítás olyan veszélyt hordoz egyéni jogokra is, amelyek a közvetlen tárgyként szereplő köznyugalomnak olyan súlyt adnak, hogy tekintetében a véleményszabadság korlátozása szükségesnek és arányosnak tekinthető.

A fentiek alapján alakította ki az elteelt, közel két évtizedben az Alkotmánybíróság a gyűlöletre uszítás alkotmányos megítélésével kapcsolatosan, a büntető jogszabályok értelmezésénél is irányadó gyakorlatát. Ennek megfelelően mutatott rá 95/2008. (VII.3.) AB számú határozatában arra, hogy a gyűlöletbeszéd fogalma igen sokrétű. Magába foglalja többek között a Btk. által a közösség elleni izgatásnak nevezett cselekményeket, az önkényuralmi jelképek használatát, a konkrét személyekkel szembeni gyűlölködő

rágalmazást, becsületsértést és a „mindenkihez” szóló általánosító rasszista kijelentések közlését. A büntetőjog – a közösség elleni izgatás törvényi tényállásával – jelenleg biztosít eszközöket arra az esetre, ha a rasszista kijelentés az elhangzás körülményei folytán erőszak közvetlenül jelen lévő, világos veszélyével és egyéni jogok sérelmével fenyeget. Az uszító beszéd és az erőszakos tett ma sem maradhat büntetlenül.

Az az értelmezés, miszerint a gyűlöletre uszítás a fentieknek megfelelően az erőszak érzelmi előkészítését jelenti, a bírói gyakorlatban is következetesen érvényesül. (HGY 5. és 6. számú határozatok, és BH. 2005/246. szám) Ekként a fentieknek megfelelően az ítélkezési gyakorlat is csak azon magatartást tekinti gyűlölet szítására alkalmasnak, amely – akkor is, ha eshetőleges szándékú elkövetésről van szó – feltétlenül magában foglalja annak felismerését is, hogy a felhevített gyűlölet szélsőséges aktivitásba (intoleráns, kirekesztő, jogfosztó magatartásba, végső esetben – erőszakos jellegű – cselekvésbe) csaphat át. A gyűlöletre uszítás fogalmának kiterjesztése az erőszak érzelmi előkészítését még nem jelentő magatartásokra az alkotmányos értelmezés sérelmével járna.

A vádlott cselekményét a fentiek szerint vizsgálva, megállapítható, hogy az eredetileg 1916-ban megjelent és az Internetről letöltött újságcikknek a századszint faliújságján közzététele a közösség elleni izgatás tekintetében tényállásszerűnek nem tekinthető.

Maga a cikk a zárszóban a cigánykérdés, „mint megoldatlan probléma tekintetében, az egyre jobban elmérgesedő rákfenének a kivágását, orvoslását” veti fel. Arra is figyelemmel, hogy a cikkből az 1916-os megjelentetés, továbbá a szerzőnek az államhatalmon, a politikai pártok körén kívül álló, nem azok nevében nyilatkozó volta is kitűnik, a kérdéses újságcikk a fenti kitételrel együtt összességében sem alkalmas arra, hogy a benne foglaltakat ma megismerőket erőszakos cselekedetekre hívja fel. Így az, hogy erőszakos cselekmény közvetlen kiváltásával fenyegető lenne, nem állapítható meg.

A vádlott pedig az eredeti formájában és szövegével közzétett cikkhez sem megjegyzéseket, sem bármilyen konkrét magatartásra vonatkozó felhívást nem fűzött.

Ekként cselekménye erőszak érzelmi előkészítésének, ekként gyűlöletre uszításnak nem tekinthető.

Ugyanakkor az is kétségtelen, hogy a kérdéses cikk olyan gyűlölködő és gyalázkodó nézeteket fejtett ki, amelyen nézetek később a II. Világháborúban megvalósult népiirtás, ezen belül a roma etnikumhoz

tartozók sérelmére elkövetett népiirtás bekövetkeztében is közrehatottak.

Az újságcikket a vádlott a MH hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. XCV. tv. rendelkezéseinek, a katonai bajtársiasságnak a megsértésével helyezte ki, és az abban foglaltak az alakulatánál szolgáló roma katonatársainak emberi méltóságát, megbecsülését alapvetően sértették.

A közzétételre pedig abban az időszakban került sor, amikor Magyarországon a roma etnikai kisebbség tagjai ellen, ezen közösséghez tartozásuk miatt - akkor még - ismeretlen elkövetők sorozatban követtek el emberöléseket.

Mindezen körülmények sem teszik azonban megállapíthatóvá, hogy a vádlott magatartása közvetlenül fenyegető erőszakos cselekmények veszélyét idézte volna fel.

Ezért, - figyelemmel arra is, hogy a vád tárgyává tett tényekkel egyezően megállapított tényállás alapulvételével a Btk. az elkövetéskor hatályos rendelkezései szerinti más köztörvényi, vagy katonai bűncselekmény törvényi tényállását sem valósította meg - a Legfelsőbb Bíróság a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsának a vádlottat a közösség elleni izgatás büntette miatt emelt vád alól bűncselekmény hiányában felmentő ítéletét a Be. 397. §-ának alkalmazásával helybenhagyta.

A Legfelsőbb Bíróság határozatait elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a harmadfokú határozatok a Be. 416. § (1) bekezdés a) és b) pontja alapján történő felülvizsgálatát pedig a Be. 416. §-a (4) bekezdésének a) pontja kizárja.

A Legfelsőbb Bíróság végzése a Be. 393. §-ának (2) bekezdésén alapul.

Budapest, 2010. november 9.

Dr. Édes Tamás s.k. a tanács elnöke, Dr. Szabó Péter s.k. előadó bíró, Dr. Mészár Róza s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

bírószági ügyintéző
MGy

A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsának 6.Kbf.21/2009/4. számú ítélete a Legfelsőbb Bíróság Bhar.I.809/2010/3. számú határozata folytán jogerős.

Budapest, 2010. november 9.

Dr. Édes Tamás s. k. a tanács elnöke